

Sivistysvaliokunta
siv@eduskunta.fi

K 1/2022 vp

Tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle 2022

Tasa-arvovaltuutettu raportoi kertomuksessaan eduskunnalle tehtävästään valvoa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain noudattamista. Valtuutettu antaa ohjeita ja neuvoja tasa-arvolakiin liittyvistä kysymyksistä, sukupuoleen perustuvasta syrjinnästä ja sukupuolten tasa-arvon edistämisestä.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE tarkastelee lausunnossaan tasa-arvovaltuutetun kertomusta eduskunnalle erityisesti ammatillisen koulutuksen näkökulmasta.

Tasa-arvotyö ja työmarkkinoiden segregaatio

Tasa-arvovaltuutetun kertomus tunnistaa oppilaitosten tärkeän roolin tasa-arvotyölle. AMKE kannattaa valtuutetun ehdotusta tasa-arvotyön alkamisesta jo varhaiskasvatuksessa. Yksilöiden arvopohja muodostuu jo varhaislapsuudessa. Esimerkiksi lapsille ja nuorille tulee käsitys työelämästä usein vanhempien kautta. AMKE muistuttaa, että työmarkkinoiden segregaation purkamisen naisten ja miesten välillä edellyttää tiivistä koulujen ja työelämän välistä yhteistyötä.

AMKE pitää tasa-arvovaltuutetun huomiota tärkeänä, että segregaatiota lieventävät tasa-arvohankkeet ovat kohdistettu harvoin pojille tai miehille. Pitkäaikainen tasa-arvotyö tyttöjen/naisten hakeutumiseksi teknisille aloille alkaa tuottaa tulosta. Kevään yhteishauissa on ollut positiivista, että tyttöjä/naisia on hakeutunut ICT-alalle aikaisempaa enemmän, niin toisella asteella kuin korkeakoulutuksessa. Tällaista määrätietoista tasa-arvotyötä tarvitaan esimerkiksi poikien/miesten saamiseksi hoitoalalle.

Tasa-arvotyö toimialojen sukupuolirakenteen tasapainottamiseksi on tärkeää, niin yksilöille kuin myös työmarkkinoiden toimivuudelle. AMKE toteuttaa osaltaan tasa-arvotyötä omassa Väylät auki -vetovoimakampanjassaan.

Sukupuolten väliset oppimiserot

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) laajassa perusopetusta koskevassa tasa-arvoselvityksessä kiinnitetään huomiota poikien tyttöjä heikompaan koulumenestykseen ja -viihtyvyyteen. Karvi on muissa arviointitutkimuksissaan nostanut esiin puutteet peruskoulun päättävien nuorten perustaidoissa. Esimerkiksi 10–15 prosentilla perusopetuksen päättävillä nuorilla ei ole riittävästi luku-, kirjoitus- ja matemaattisia taitoja selvittää toisen asteen opinnoista. AMKE edellyttää jatkotoimia perustietojen ja -taitojen takaamiseksi perusopetuksessa sekä toimia sukupuolten erojen kaventamiseksi.

Hyvinvointi

Kertomuksessa nostetaan esiin THL:n selvitys, jonka mukaan erityisesti akuuttien mielenterveysongelmien tunnistaminen ja hoito sekä väkivallan ehkäiseminen edellyttävät välittömiä toimia kouluissa ja nuorten käyttämissä palveluissa.

THL:n vuonna 2021 toteuttamassa koulutusterveyskyselyssä jopa 19 prosenttia ammatillisessa koulutuksessa opiskelevista tytöistä/naisista kertoo kokeneensa seksuaalista väkivaltaa (sis. henkisen väkivallan esim. rahan tai päihteiden tarjoamisen vastineeksi seksistä) viimeisen vuoden aikana. Vastaajista puolet kertoo kokeneensa seksuaalista häirintää. Suurin osa häirinnästä on koettu internetissä.

Edellä mainitut luvut ovat erittäin huolestuttavia ja ovat kasvaneet vuoden 2019 kyselyyn verrattuna. Ammatillisten oppilaitosten oppimisympäristöissä tytöistä/naisista seksuaalista häirintää on kokenut 4,5 prosenttia. Poikien/miesten vastaavat luvut ovat huomattavasti pienempiä. Ammatillisen koulutuksen opiskelijapalautteen päättökyselyyn vastanneista (n. 135 000) suurin osa koee opiskeluympäristönsä turvalliseksi ja antaa arvosanaksi 4,5/5.

Opiskelijahuollon palveluilla on erittäin tärkeä rooli nuorille, jotka ovat kokeneet häirintää tai seksuaalista väkivaltaa. Opiskelijahuollon palveluihin on panostettu pysyviä resursseja tällä hallituskaudella, mutta niiden saatavuus heikkeni merkittävästi koronan aikana. Opiskelijahuollon palveluiden järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa. AMKE toistaa aikaisemmin esittämänsä toiveen, että valiokunta edellyttää uudistuksen vaikutuksen seuranta ja arviointia, jotta mahdollisiin toimeenpanon ongelmiin voidaan puuttua tehokkaasti.

Opiskelijavalinnat

Tasa-arvovaltuutetun kertomus käsittelee opiskelijavalintoja. AMKE pitää erikoisena, että korkeakoulujen opiskelijavalintoja arvioidessa otetaan kantaa vain lukion ylioppilasvalintoihin mainitsematta ammatillista koulutusta. Viime vuonna 52 prosentilla uusista ammattikorkeakouluun yhteishaussa valituista oli ammatillinen koulutus.

Tasa-arvovaltuutetun suositukset

Tasa-arvovaltuutettu esittää suosituksena:

”Oppilaitoksissa tehtävän yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa edistävän työn sujumuuden kannalta olisi tärkeää, että tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain oppilaitosten edistämismääräyksiä koskevat säännökset olisivat mahdollisimman yhdenmukaiset, selkeät ja konkreettiset.”

AMKE kannattaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslain velvoitteiden yhdenmukaisuutta, koska ne muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden näiden lakien tavoitteiden edistämiseksi oppilaitoksissa.

AMKE kannattaa tasa-arvovaltuutetun suositusta riittävän tasa-arvo-osaamisen varmistamisesta, mutta muistuttaa, että esimerkiksi täydennyskoulutus edellyttää riittävät resurssit. AMKE myös jakaa tasa-arvovaltuutetun tavoitteen, että oppilaitosten tasa-arvotyön painopisteen tulee olla asiakirjojen laatimisen sijaan toiminnassa.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry

Veli-Matti Lamppu
toimitusjohtaja

Saku Lehtinen
johtava asiantuntija

Lisätiedot

johtava asiantuntija, Saku Lehtinen, 040 041 2057, saku.lehtinen@amke.fi